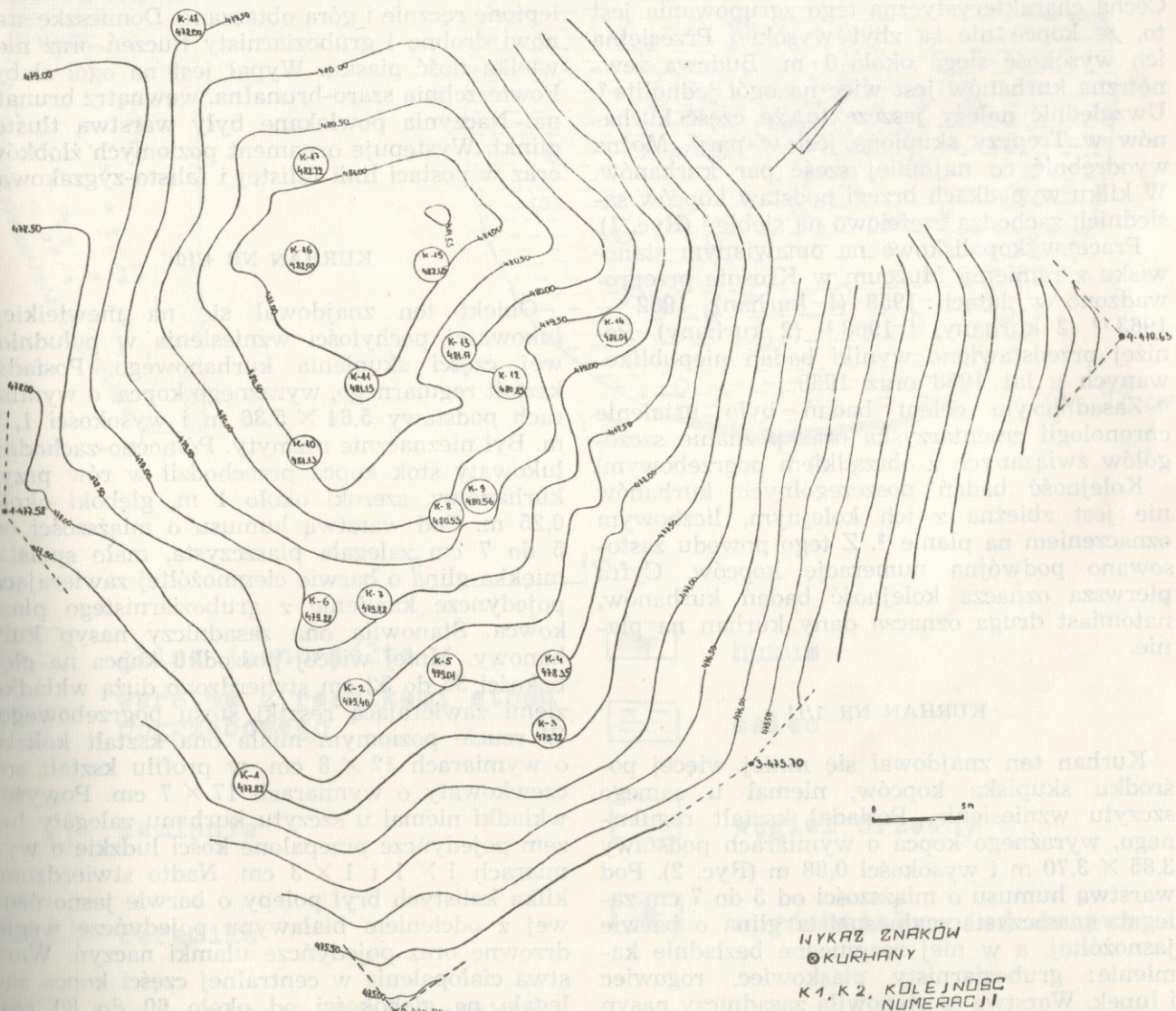

Wczesnośredniowieczne ciałopalne cmentarzysko kurhanowe w Trepczy pow. Sanok

Ciałopalne cmentarzysko kurhanowe w Trepczy pow. Sanok, znajduje się po lewej stronie Sanu, w odległości około dwóch kilometrów na północny zachód od ujścia Sanoczka do Sanu¹. Położone jest w lesie na stoku góry bez nazwy oraz wzdłuż jej dość wąskiego grzbietu, lekko opadającego ku północnemu zachodowi². Korona tego grzbietu (481 m. n.p.m.) łączącego się z północno-zachodnim stokiem góry Horodna wyniesiona jest około 200 m nad lustro rzeki. Od prawej meandrowej konfiguracji rzecznej dzieli je odległość około 1 km.

Od wideł Sanu i Sanoczka oddzielone jest ono dwoma niemal równoległymi grzbietami³, na których szczytach znajdują się grodziska wczesnośredniowieczne⁴. Zbocza tych wzgórz od stro-

ny Sanu są trudno dostępne. Zespół wzniesień łączących się z terenem cmentarzyska, obejmujący od północy górę Kopacz (536 m n.p.m.) ma kształt podkowiasty, otwarty ku Sanowi⁵. Ich łączna długość wynosi około 5 km, z obserwacji terenowych wynika, że w okresie wczesnego średniowiecza droga do cmentarzyska prowadziła po południowo-zachodnim stoku góry. Kierunek drogi (ścieżki?) na górnym odcinku stoku południowo-zachodniego warunkowany był niewielką w tym miejscu stromością. Nie jest wykluczone, że niższa część drogi przebiegała po pochyłości południowo-zachodniego stoku góry Horodna, kierując się ku dolinie rozcinającej grzbiety z grodziskami. Poza tym warto wspomnieć, że południowo-zachodnia część stoku pod

Ryc. 1. Trepcza pow. Sanok. Plan sytuacyjno-wysokościowy pierwszego skupienia kurhanów na wczesnośredniowiecznym cmentarzysku ciałopalnym.

wpływem silniejszego nasłonecznienia szybciej straciła wilgotność, co stanowić mogło również o ukierunkowaniu drogi ku cmentarzysku.

Wczesnośredniowieczne, ciałopalne cmentarzysko kurhanowe w Trepczy sąsiadujące z dwoma dużymi wczesnośredniowiecznymi grodziskami, jest świadectwem historycznym, zasługującym na szczególną uwagę. Wydaje się prawdopodobne, że cmentarzysko ulokowane jak gdyby „na zapleczu” grodziska, łączy się w całość osadniczą. Dlatego odnosi się wrażenie, że wzgórze z cmentarzyskiem w stosunku do grodziska lub może w stosunku do obydwu grodzisk⁶, jest członem świadomie zaplanowanej całości.

Kurhany cmentarzyska trepczańskiego rozciągają się z południowego wschodu na północny zachód, na przestrzeni około 700 m tworząc cztery zasadnicze skupienia. Pierwsze z nich obejmuje osiemnaście kurhanów zajmując kulminację wzgórza wynoszącą około 1 500 m². Długość skupienia kurhanów wynosi około 50 m, szerokość 30 m. Różnica w ich lokalizacji wysokościowej wynosi około 3,5 m. Szczyt kurhanu położonego najwyżej znajduje się na wysokości 482,22 m n.p.m. Szczyt kurhanu zlokalizowanego najniżej wyniesiony jest 477,82 m. Cechą charakterystyczną tego zgrupowania jest to, że kopce nie są zbyt wysokie. Przeciętna ich wysokość sięga około 1 m. Budowa zewnętrzna kurhanów jest więc na ogół jednolita⁷. Uwzględnić należy jeszcze to, że część kurhanów w Trepczy skupiona jest w pary. Można wyodrębnić co najmniej sześć par kurhanów. W kilku wypadkach brzegi podstaw kopców sąsiednich zachodzą częściowo na siebie⁸ (Ryc. 1).

Prace wykopaliskowe na omawianym stanowisku z ramienia Muzeum w Krośnie przeprowadzono w latach 1958 (1 kurhan), 1962⁹—1963¹⁰ (2 kurhany) i 1968¹¹ (2 kurhany). Poniżej przedstawiono wyniki badań niepublikowanych z lat 1958 oraz 1968.

Zasadniczym celem badań było ustalenie chronologii cmentarzyska oraz poznanie szczegółów związanych z obrządkiem pogrzebowym.

Kolejność badań poszczególnych kurhanów nie jest zbieżna z ich kolejnym, liczbowym oznaczeniem na planie¹². Z tego powodu zastosowano podwójną numerację kopców. Cyfra pierwsza oznacza kolejność badań kurhanów, natomiast druga oznacza dany kurhan na planie.

KURHAN NR 1/11

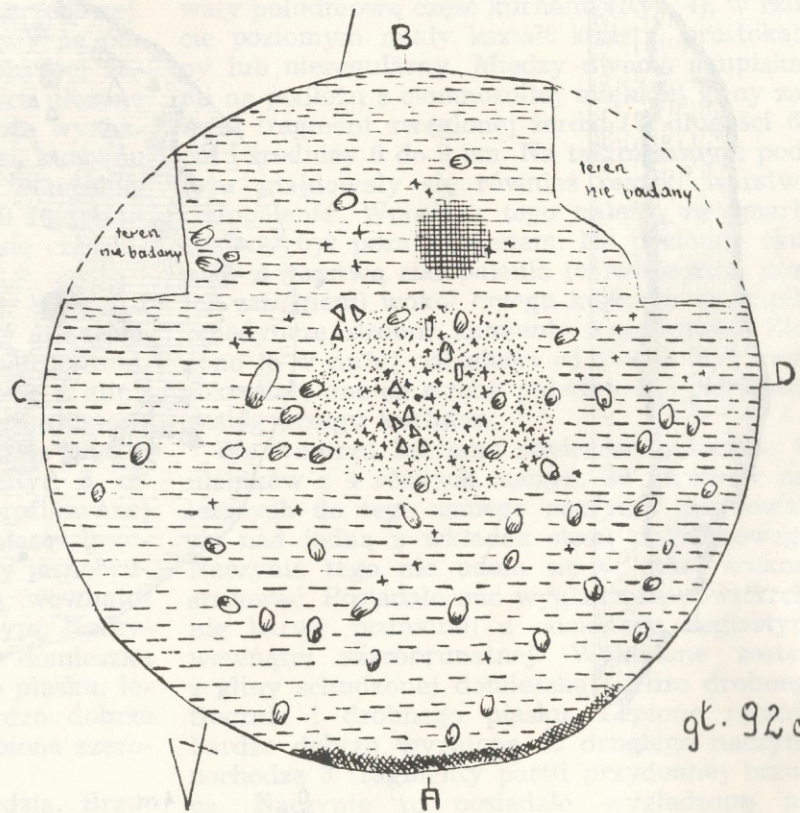
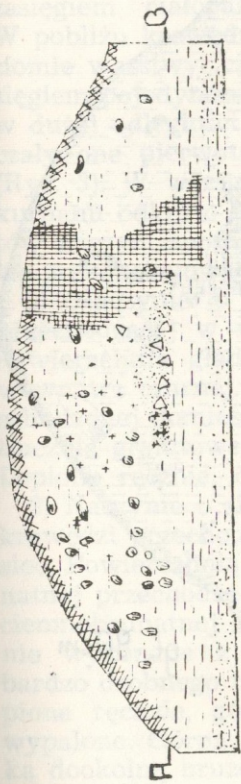
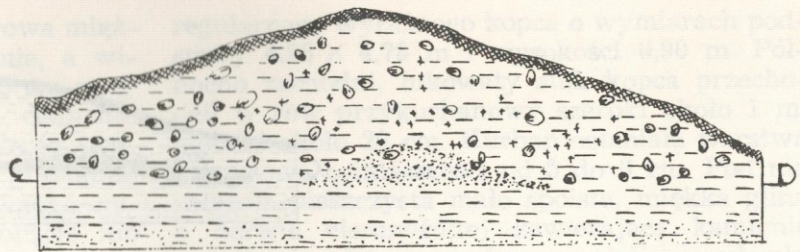
Kurhan ten znajdował się mniej więcej pośrodku skupiska kopców, niemal u samego szczytu wzniesienia. Posiadał kształt regularnego, wyraźnego kopca o wymiarach podstawy 3,85 × 3,70 m i wysokości 0,88 m (Ryc. 2). Pod warstwą humusu o miąższości od 5 do 7 cm zalegała piaszczysta mało spoista glina o barwie jasnożółtej, a w niej rozrzucone bezładnie kamienie: gruboziarnisty piaskowiec, rogowiec i łupek. Warstwa ta stanowiła zasadniczy nasyp kurhanowy. Od głębokości 18 do 60 cm od szczytu kurhanu w obrębie nasypu stwierdzono

kilkadziesiąt drobnych węgli drzewnych. Pierwsze niewielkie fragmenty ceramiki odsłonięto na głębokości 55—60 cm. Na uwagę zasługuje fakt, że glina jasnożółta od głębokości około 35 cm zaczęła nieznacznie zmieniać barwę na szaro-popielatą. Na głębokości 65 cm w centrum nasypu pojawiła się warstwa zawierająca resztki stosu pogrzebowego barwy biało-popielatej. Zalegała ona w postaci eliptycznej plamy o wymiarach 105 × 125 cm. W profilu rysowała się łukowato tworząc kształt niskiego kopczyka o największej wysokości, wynoszącej 20 cm. Warstwa ta zawierała węgle drzewne o wymiarach około 2 × 2 cm, 3 × 4 cm, dwa skupiska ceramiki, pojedyncze luźno rozrzucone niewielkie kamienie z gruboziarnistego piaskowca oraz pojedyncze bardzo drobne przepalone kości. Pod warstwą ciałopalenia nie stwierdzono przepalenia gruntu. Odcinała się ona wyraźnie od podłoża, którego barwa była analogiczna do barwy nasypu.

Wśród 38 skorup znalezionych w obrębie kurhanu nr 1/11 wyróżniono fragmenty 5 naczyń trudnych do rekonstrukcji. Tylko w dwu wypadkach udało się zrekonstruować naczynia (Ryc. 5, b-c). Naczynia są cienkościennie i grubościennie, wykonane dość starannie, gładzone, lepiące ręcznie i górą obtaczane. Domieszkę stanowi drobno i gruboziarnisty tłuczeń oraz niewielka ilość piasku. Wypał jest na ogół słaby. Powierzchnia szaro-brunatna, wewnątrz brunatna. Naczynia powlekane były warstwą tłustej glinki. Występuje ornament poziomych żłobków oraz w postaci linii falistej i falisto-zygzakowatej.

KURHAN NR 4/10

Obiekt ten znajdował się na niewielkiej, łukowatej pochyłości wzniesienia w południowej części skupienia kurhanowego. Posiadał kształt regularnego, wyraźnego kopca, o wymiarach podstawy 5,64 × 5,36 m i wysokości 1,10 m. Był nieznacznie rozmyty. Północno-zachodni, łukowaty stok kopca przechodził w rów przykurhanowy, szeroki około 1 m, głęboki około 0,25 m. Pod warstwą humusu o miąższości od 5 do 7 cm zalegała piaszczysta, mało spoista, miękka glina o barwie ciemnożółtej zawierająca pojedyncze kamienie z gruboziarnistego piaskowca. Stanowiła ona zasadniczy nasyp kurhanowy. Mniej więcej pośrodku kopca na głębokości 35 do 52 cm stwierdzono dużą wkładkę ziemi zawierającą resztki stosu pogrzebowego. W rzucie poziomym miała ona kształt kolisty o wymiarach 12 × 8 cm, w profilu kształt soczewkowaty o wymiarach 17 × 7 cm. Powyżej wkładki niemal u szczytu kurhanu zalegały luźno pojedyncze przepalone kości ludzkie o wymiarach 1 × 1 i 1 × 3 cm. Nadto stwierdzono kilka kolistych brył polepy o barwie jasnoróżowej z odcieniem białawym, pojedyncze węgle drzewne oraz pojedyncze ułamki naczyń. Warstwa ciałopalenia w centralnej części kopca zalegała na głębokości od około 60 do 80 cm. Szczyt kopca przesunięty był w stosunku do centrum warstwy pogrzebowej o około 30 cm

0 1m

glina jasno-żółta

humus

warstwa z resztkami stosu
pogrzebowego

calec

kamienie

węgiel drzewny

ceramika

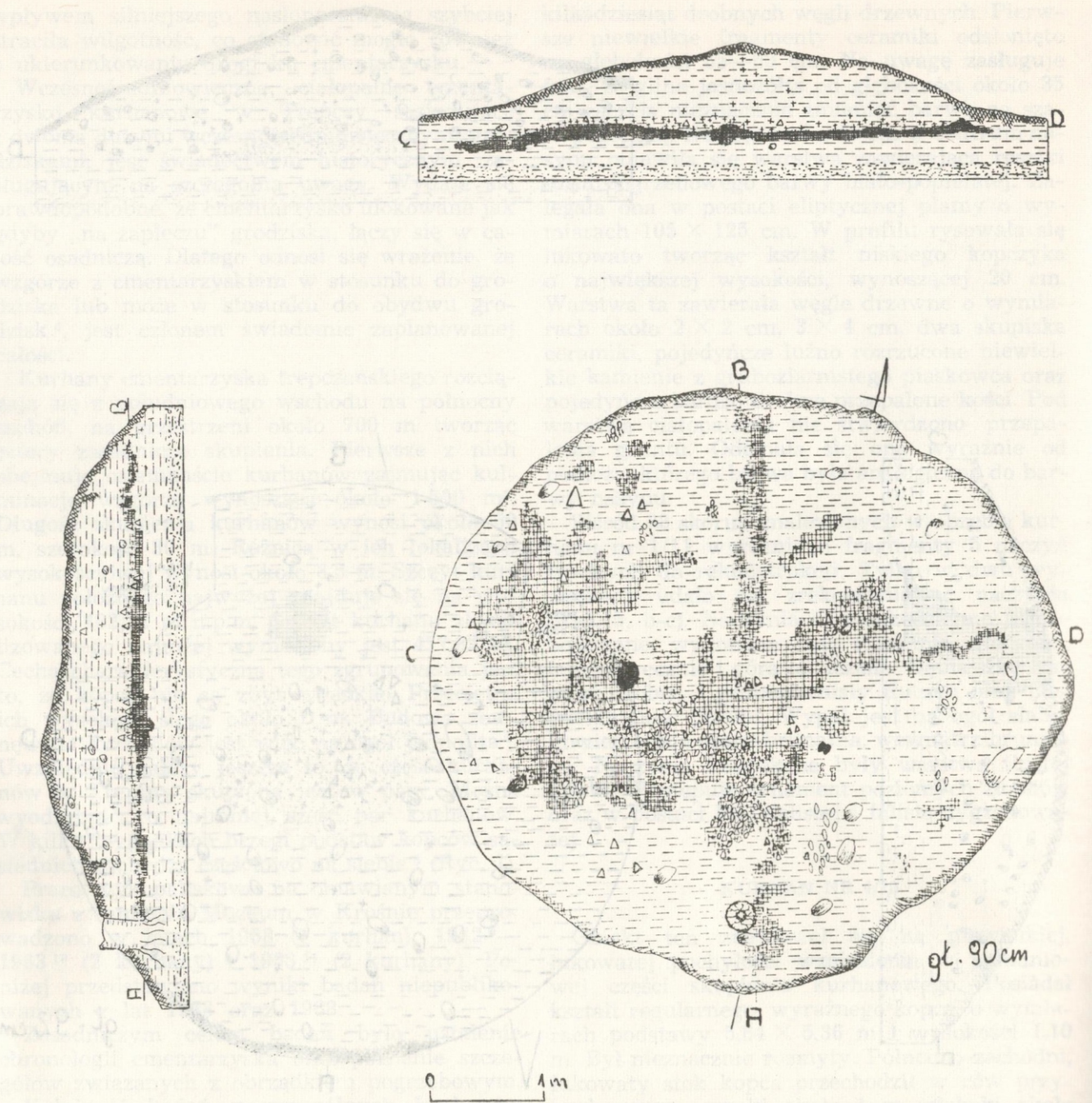

spróchniały pień drzewa

przeżalone kości ludzkie

Ryc. 2. Trepcza pow. Sanok. Plan i profile kurhanu nr 1/11.

	głina jasno-żółta		humus
	warstwa z resztkami stosu pogrzebowego		całec
	kamienie		węgiel drzewny
	ceramika		spróchniały pień drzewa
	przepalone kości ludzkie		polepa

Ryc. 3. Trepcza pow. Sanok. Plan i profile kurhanu 4/10.

na północ. Około dwudziestocentymetrowa miąższość tej warstwy zalegająca centralnie, a widoczna w profilu na długości około 60 cm zwężała się w miarę oddalania się od centrum. W rzucie poziomym warstwa ciałopalenia tworzy wyjątkowo nieregularny zarys. Wystąpiło w nim 7 dużych skupisk węgla drzewnego, rysujących się w rzucie poziomym kolistie lub eliptycznie. Wymiary skupisk węgla drzewnego są następujące 30 × 30 cm, 45 × 30 cm, 30 × 15 cm, 30 × 10 cm, 30 × 10 cm, 25 × 15 cm, 20 × 10 cm. W warstwie pogrzebowej zalegającej centralnie stwierdzono około 50 fragmentów ceramiki, bryły polepy o wymiarach 20 × 10 cm i pojedyncze przepalone kości ludzkie. Pojedyncze bryły polepy i fragmenty ceramiki zalegały również przy obrzeżeniu kurhanu poza zasięgiem ciałopalnej warstwy pogrzebowej. W pobliżu krawędzi kurhanu wystąpiły na poziomie warstwy ciałopalenia, ale poza jej zasięgiem pojedyncze kamienie piaskowca ułożone w dużej odległości od siebie. Być może wyznaczały one pierwotny zasięg krawędzi kurhanu (Ryc. 3). W warstwie ciałopalenia i w nasypie kurhanu odkryto łącznie przeszło 100 fragmentów naczyń, spośród których udało się częściowo zrekonstruować 4 naczynia.

1) Naczynie o lekko odchylonej krawędzi przechodzącej w nieco beczułkowaty brzusiec. Powierzchnia gładzona barwy szaro-brunatnej, wewnątrz czarnej. Naczynie wykonane z gliny schudzonej domieszką grubo i drobnoziarnistego tłucznia granitowego (?) oraz domieszką piasku. Lepione ręcznie, dobrze wypalone (Ryc. 5, d).

2) Naczynie o silnie odchylonej, profilowanej krawędzi przechodzącej w lekko baniasty brzusiec. Powierzchnia wygładzana barwy jasnobrunatnej przechodzącej w lekkoróżową, wewnątrz ciemnobrunatnej z odcieniem różowym. Naczynie wykonane z gliny schudzonej domieszką bardzo drobnego tłucznia i drobnego piasku, lepione ręcznie, górą obtaczane, bardzo dobrze wypalone. Górna część brzuśca zdobiona szeroką dookólną bruzdą.

3) Naczynie ze zniszczoną krawędzią. Brzusiec bardzo lekko wydęty. Powierzchnia wygładzana barwy jasnoróżowej przechodzącej w kolor szaro-brunatny. Wykonane z gliny schudzonej domieszką bardzo drobnego tłucznia i drobnego piasku. Zdobione ornamentem dookólnych płytkich, szerokich bruzd.

4) Fragmenty naczynia cienkościennego zachowanego jedynie w środkowej i przydennej partii brzuśca. Powierzchnia barwy szaro-brunatnej, wewnątrz ciemnobrunatnej z odcieniem czarniawym. Wykonane z gliny schudzonej domieszką bardzo drobnego tłucznia i drobnego piasku. Lepione ręcznie, obtaczane. Wewnątrz i zewnątrz powleczone cienką warstwą glinki (Ryc. 5 a).

KURHAN NR 5/15

Kurhan położony był na północnej krawędzi grupowania kopców, niemal u samego szczytu góry, wyniesionego 481,55 m n.p.m. Zbudowany został na granicy między pochyłością stoku północnego i stoku południowego. Posiadał kształt

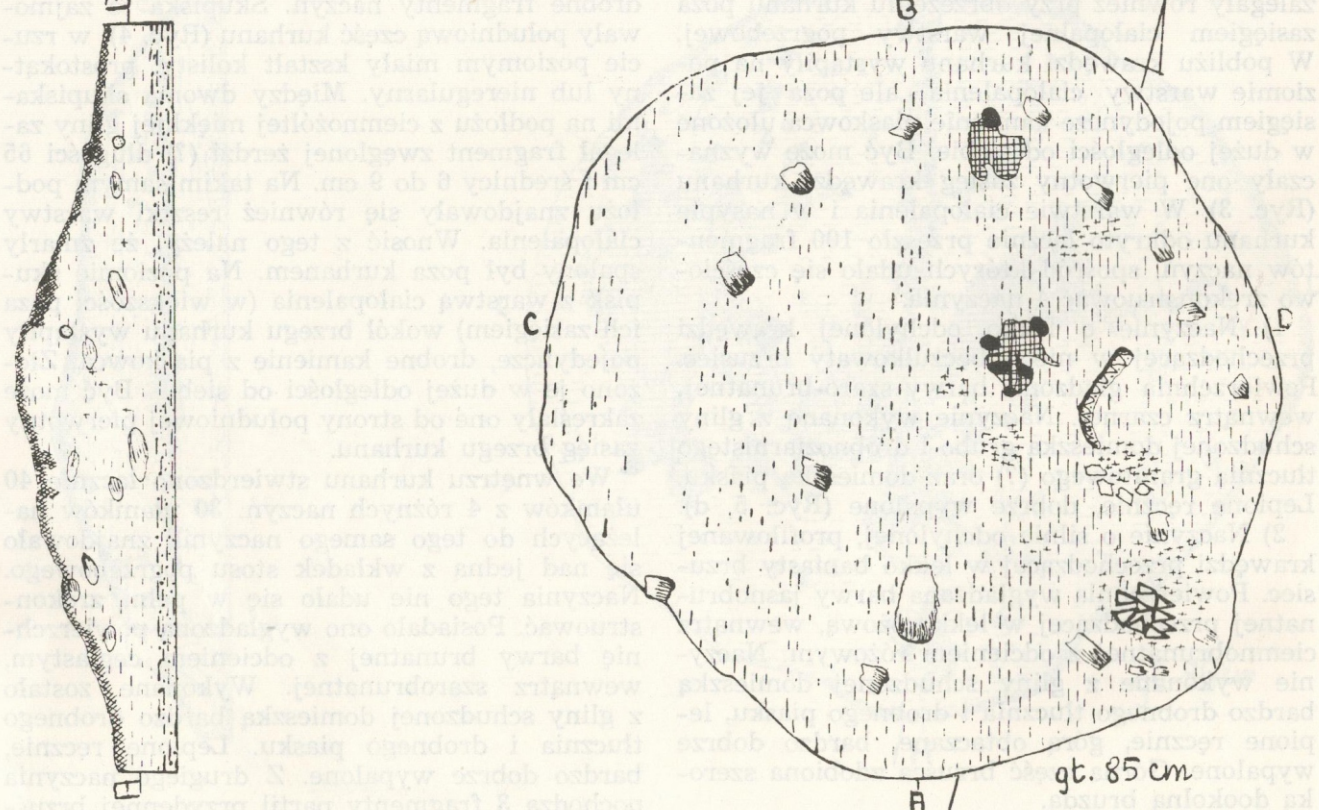
regularnego wyraźnego kopca o wymiarach podstawy 4,98 × 4,78 m i wysokości 0,90 m. Północno zachodni, łukowaty stok kopca przechodził w rów przykurhanowy szeroki około 1 m, głęboki około 20 cm. Kurhan osłaniała warstwa humusowa o miąższości od 5 do 8 cm. Pod nią zalegała piaszczysta mało spoista, miękka glina o barwie ciemnożółtej zawierająca kamienie z gruboziarnistego piaskowca, nieliczne ułamki naczyń i węgli drzewnych. Stanowiła ona zasadniczy nasyp kurhanowy. Na głębokości 65—85 cm zalegały resztki warstwy pogrzebowej zawierające grudki jasnożółtej i nieco białawej, przepalonej gliny zanieczyszczonej węglami drzewnymi. Węgłe drzewne tworzyły 6 odrębnych skupisk. Na jednym z nich złożone były drobne fragmenty naczyń. Skupiska te zajmowały południową część kurhanu (Ryc. 4), w rzucie poziomym miały kształt kolisty, prostokątny lub nieregularny. Między dwoma skupiskami na podłożu z ciemnożółtej miękkiej gliny zalegał fragment zwęglonej żerdzi (?) długości 65 cm i średnicy 6 do 9 cm. Na takim samym podłożu znajdowały się również resztki warstwy ciałopalenia. Wnosić z tego należy, że zmarły spalony był poza kurhanem. Na poziomie skupisk z warstwą ciałopalenia (w większości poza ich zasięgiem) wokół brzegu kurhanu wystąpiły pojedyncze, drobne kamienie z piaskowca. Złożono je w dużej odległości od siebie. Być może zakreślały one od strony południowej pierwotny zasięg brzegu kurhanu.

We wnętrzu kurhanu stwierdzono łącznie 40 ułamków z 4 różnych naczyń. 30 ułamków należących do tego samego naczynia znajdowało się nad jedną z wkładek stosu pogrzebowego. Naczynia tego nie udało się w pełni zrekonstruować. Posiadało ono wygładzoną powierzchnię barwy brunatnej z odcieniem ceglasmym, wewnątrz szarobrunatnej. Wykonane zostało z gliny schudzonej domieszką bardzo drobnego tłucznia i drobnego piasku. Lepione ręcznie, bardzo dobrze wypalone. Z drugiego naczynia pochodzą 3 fragmenty partii przydennej brzuśca. Naczynie to posiadało wygładzoną powierzchnię barwy brunatno-szarej z odcieniem ceglasmym, wewnątrz brunatnym z odcieniem czarniawym. Wykonano je z gliny schudzonej domieszką drobnoziarnistego tłucznia. Z naczynia trzeciego zachowały się również tylko trzy fragmenty. Ułamki o barwie czerwono-różowej pochodzą z przydennej partii brzuśca naczynia wykonanego z gliny schudzonej domieszką piasku (Ryc. 5, e).

Zbadane kurhany stanowią 36% omawianego grupowania. Reprezentowały one pochówki ciałopalne. W rezultacie dotychczasowych prac można wnosić, że zmarłych spalano poza miejscem sypanych kopców. W kurhanach znajdowała się część stosu pogrzebowego z minimalną ilością drobnych kawałków przepalonych kości ludzkich. W związku z tym nasuwa się szereg dość istotnych wątpliwości. Otóż między innymi nie można dać całkowicie przekonującej odpowiedzi na pytanie dlaczego w górnej części kurhanów w niewielkiej odległości od ich szczytów występowały luźne, drobne, pojedyncze

regularnego wyróżniono kopca o wymiarach pod-
stawy 4,98 x 4,75 m i wysokość 0,90 m. Pod-
łożo pochodzący lukawaty stoki kopca przeszło-
wione w row przykrywanowy szeroki około 1 m.

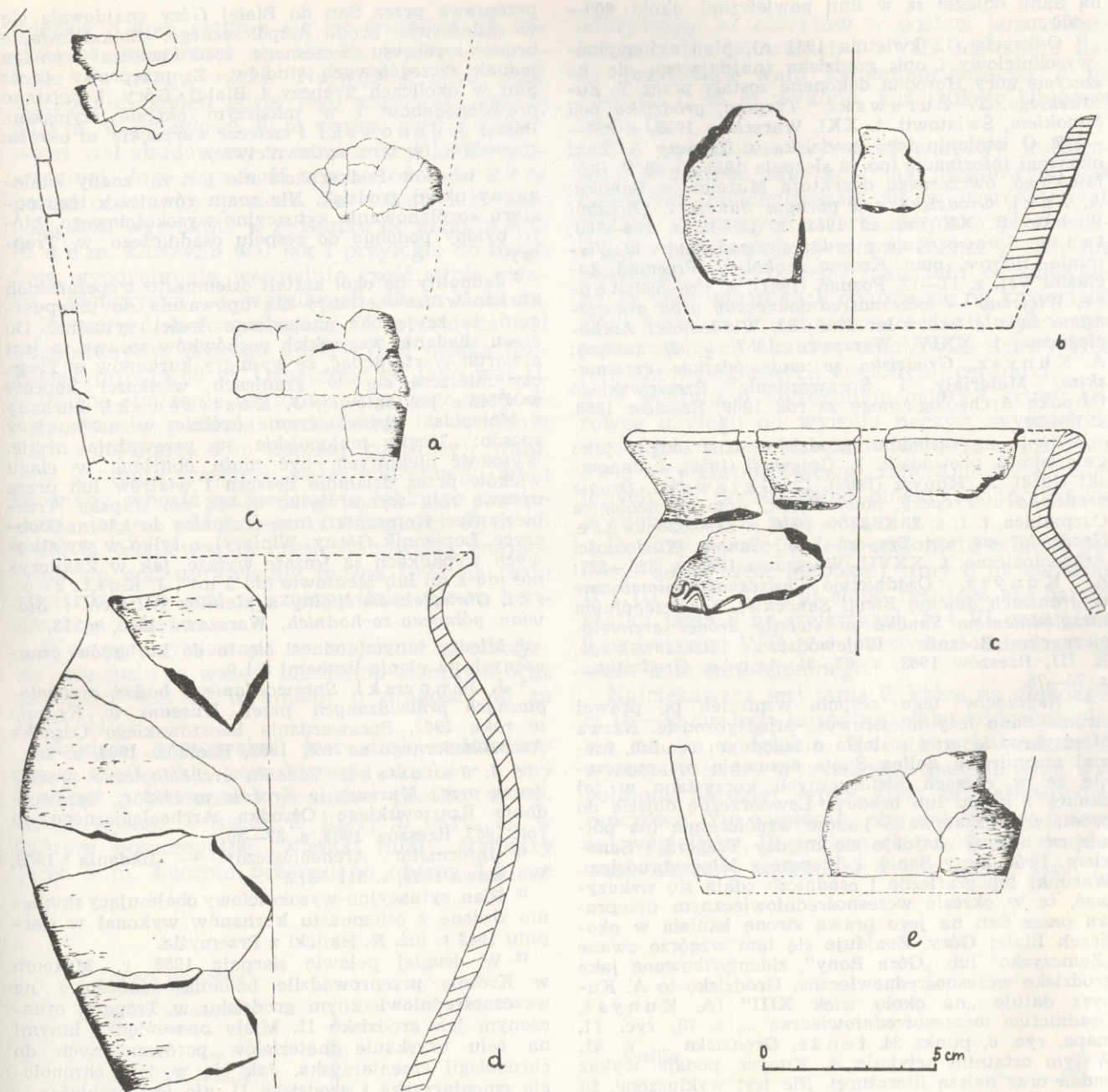
W planie kurhanu odnotowano dwa pasy o szerokości 0,30 m. Kurhan osadzono warstwą
z żółtawo-białego mułowca, miejscami lekkiego
piasku, miejscami ciemnego żwiru i żwiru
o średnicy 1 do 3 mm. Wewnątrz kurhanu
znaleziono kilka żwiru i żwiru o średnicy 1
do 3 mm. Wewnątrz kurhanu odnotowano
żwiru o średnicy 1 do 3 mm. Wewnątrz kurhanu
znaleziono kilka żwiru i żwiru o średnicy 1
do 3 mm.

planie kopca odnotowano kilka fragmentów
keramikę i ceramikę. W planie kopca odnotowano
kilka fragmentów ceramikę i ceramikę. W planie kopca
odnotowano kilka fragmentów ceramikę i ceramikę.

- **glina jasno-żółta**
- **warstwa z resztkami stosu pogrzebowego**
- **kamienie**
- **polepa**
- **spalone drzewo**
- **humus**
- **calec**
- **węgiel drzewny**
- **ceramika**

Ryc. 4. Trepcza pow. Sanok. Plan i profile kurhanu nr 5/15.

Ryc. 5. Trepcza pow. Sanok. Rekonstrukcje fragmentów naczyń: b-c kurhan 1/11; a, d kurhan 4/10; e kurhan 5/15.

przeżalone kości ludzkie. Kości te zalegały w warstwie, która nie była częścią składową stosu pogrzebowego. Analogicznie do kości ludzkich znajdowały się w niej również pojedyncze fragmenty naczyń, nie posiadające śladów wtórnego przepalenia. Śladów wtórnego przepalenia nie zaobserwowano również na tych ułamkach naczyń, które zalegały w resztkach stosu pogrzebowego, względnie złożone były na ich powierzchni.

Chronologia zbadanych kurhanów nie może być szczegółowa z powodu braku jednoznacznych wyznaczników czasowych. Poza ułankami naczyń i połową kamiennej oselki nie znaleziono zabytków, które stanowią podstawę precyzyjnego datowania. Wydaje się, że ogólna chronologia zbadanych kurhanów w Trepczy nie jest wcześniejsza od drugiej połowy wieku VIII. Część ceramiki zdaje się wskazywać na jej późniejsze pochodzenie a mianowicie na wiek IX¹³.

Przypisy

¹ Cmentarzysko odkryte zostało przez niżej podpisanego w czasie badań powierzchniowych prowadzonych w 1958 r.

² Obszar ten leży jeszcze w zasięgu Pogorza Strzy-

żowsko-Dynowskiego charakteryzującego się długimi pasmami wzgórz, przebiegającymi z północnego zachodu na południowy wschód.

³ Ich lekko łukowate szczyty dominujące nad doli-

na Sanu odległe są w linii powietrznej około 600—650 m.

⁴ Odkrycia (12 kwietnia 1951 r.), plan sytuacyjno-wysokościowy i opis grodziska znajdującego się na szczycie góry Horodna dokonane zostały przez T. Żurowskiego. T. Żurowski, *Trepcza, grodzisko pod Sanokiem*, Światowit, t. XXI, Warszawa 1955, s. 324—327. O istnieniu tego grodziska w Trepczy A. Żaki otrzymał informację (po 10 sierpnia 1951 r.) od S. Stefańskiego, ówczesnego dyrektora Muzeum w Sanoku; A. Żaki, *Grodziska nad górnym Sanem Z Otchłani Wieków*, R. XX Poznań 1951, z. 11—12, s. 188—189; tenże, *Sprawozdanie z badań prowadzonych w Wietrznie—Bóbrce, pow. Krosno i okolicy*, Przegląd Zachodni VII, z. 11—12, Poznań (1951), s. 499—509; tenże, *Wietrzno — wczesnośredniowieczny gród graniczny w świetle badań lat 1952—53*, Wiadomości Archeologiczne, t. XXIV, Warszawa 1957, s. 31 (mapa); A. Kunysz, *Grodziska w województwie rzeszowskim*, Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego za rok 1966, Rzeszów 1968, s. 75—76.

Badania na sąsiednim grodzisku oznaczonym jako grodzisko 2, prowadzili: L. Gajewski (1958), J. Janowski (1958), A. Kunysz (1962). L. Gajewski, *Drugie grodzisko w Trepczy, pow. Sanok*, Acta Archeologica Carpathica, t. I, z. 2, Kraków 1960, s. 232—238; tenże, *Grodzisko we wsi Trepcza pow. Sanok*, Wiadomości Archeologiczne, t. XXVII, Warszawa 1962, s. 326—327; A. Kunysz, *Osadnictwo wczesnośredniowieczne w granicach dawnej Ziemi Sanockiej, ze szczególnym uwzględnieniem Sanoka w świetle źródeł archeologicznych*, Rocznik Województwa Rzeszowskiego, R. III, Rzeszów 1963, s. 67, 91; tenże, *Grodziska...*, s. 75—76.

⁵ Naprzeciw tego zespołu wzniesień po prawej stronie Sanu leży miejscowość Międzybrodzie. Nazwa Międzybrodzie oraz rozległa o łagodnym spadku, niemal meandrowa dolina Sanu, nasuwają przypuszczenie, że w czasach historycznych korzystano w tej okolicy z brodu lub brodów. Lewobrzeżne dojsię do brodu wykorzystywane jeszcze współcześnie (na północ od mostu) znajduje się między Trepczą i Sanokiem. Bród łączy Sanok i Trepczę z Międzybrodziem. Warunki topograficzne i osadnicze zdają się wskazywać, że w okresie wczesnośredniowiecznym przeprawa przez San na jego prawą stronę istniała w okolicach Białej Góry. Znajduje się tam wzgórze zwane „Zamczysko” lub „Góra Bony”, zidentyfikowane jako grodzisko wczesnośredniowieczne. Grodzisko to A. Kunysz datuje „na około wiek XIII” (A. Kunysz, *Osadnictwo wczesnośredniowieczne...*, s. 70, ryc. 11, mapa, ryc. 6, punkt 34, tenże, *Grodziska...*, s. 41. W tym ostatnim artykule A. Kunysz podaje wykaz badań oraz dalszą literaturę). Nie jest wykluczone, że

przeprawa przez San do Białej Góry znajdowała się w sąsiedztwie brodu współczesnego. Zlokalizowanie brodu z okresu wczesnego średniowiecza wymaga jednak szczegółowych studiów. Z przeprawy przez San w okolicach Trepczy i Białej Góry korzystano prawdopodobnie i w młodszym okresie rzymskim. Patrz: J. Janowski *Przełęcz karpackie w okresie rzymskim*, (w tym wydawnictwie).

⁶ Z terenów Podkarpacia nie jest mi znany analogiczny układ grodzisk. Nie znam również z tego obszaru rozplanowania sytuacyjno-wysokościowego, które byłoby podobne do zespołu osadniczego w Trepczy.

⁷ Jednolity na ogół kształt osiemnastu trepczańskich kurhanów (zewnątrzny) nie upoważnia do przypuszczeń, że kryją one analogiczne treści rytualne. Do czasu zbadania wszystkich pochówków sprawa ta jest otwarta. Warto dodać, że wymiary kurhanów w Trepczy mieszczą się w granicach wielkości kopców w Polsce południowej. J. Kostrzewski, kurhany z Małopolski charakteryzuje ogólnie w następujący sposób: „Mogiły małopolskie są przeważnie niskie. Wysokość niektórych, być może obniżona w ciągu wieków przez działanie deszczu i wiatrów lub przez uprawę roli, wynosi tylko 30—65 cm (Lipsko, Trzebieszawice, Komorniki) inne dochodzą do 1,50 m (Dobczyce, Łopiennik Górny, Winiary), a tylko w wyjątkowych wypadkach są jeszcze wyższe, jak w Zakliczynie (do 2 m) lub Mentowie (do 3 m)”, J. Kostrzewski, *Obrządek ciałopalny u plemion polskich i Słowian północno-zachodnich*, Warszawa 1960, s. 13.

⁸ Między innymi odnosi się to do kurhanów oznaczonych na planie liczbami 8 i 9.

⁹ J. Janowski, *Sprawozdanie z badań archeologicznych prowadzonych przez Muzeum w Krośnie w roku 1962*, Sprawozdanie Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego za rok 1962, Rzeszów 1962, s. 28.

¹⁰ J. Janowski, *Badania archeologiczne prowadzone przez Muzeum w Krośnie w 1963 r.*, Sprawozdanie Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego za rok 1963, Rzeszów 1963, s. 37—39.

¹¹ Informator Archeologiczny — Badania 1968, Warszawa 1969, s. 311—312.

¹² Plan sytuacyjno-wysokościowy obejmujący skupienie złożone z osiemnastu kurhanów wykonał w sierpniu 1962 r. inż. R. Halicki z Przemyśla.

¹³ W drugiej połowie sierpnia 1958 r. Muzeum w Krośnie przeprowadziło badania sondażowe na wczesnośredniowiecznym grodzisku w Trepczy, oznaczonym jak grodzisko II. Miały one między innymi na celu uzyskanie materiałów porównawczych do chronologii cmentarzyska. Jak się wydaje chronologia cmentarzyska i grodziska II, nie jest rozbieżna.

Maria Cabalska

Sprawozdanie z badań wykopaliskowych prowadzonych na grodzisku w Mymoniu pow. Sanok w 1969 r.

W 1969 roku przeprowadzono na stanowisku zwanym „zamczyska” badania wykopaliskowe, z ramienia Katedry Archeologii Polski UJ oraz Muzeum Okręgowego w Rzeszowie. Miały one możliwie dokładnie uściślić chronologię obiektu położonego przeciw u wyjścia przełęczy Łupkowskiej¹.

Grodzisko leży na wysokim brzegu Wisłoka na wierzchołku wydłużonego cypla, ograniczonego od północy zakolem rzeki, a od południowego wschodu niewielkim potokiem bez nazwy (Ryc. 1). Zarówno Wisłok jak i potok wyłożyły w miękkim podłożu skalnym głębokie jary co wyraźnie wpłynęło na obronność tego